

en qualitat d'ús familiar, l'acc. de 'provisions de boca'.

Notem: oc. ant. *ormejar* «amarrer, mouiller (un navire)» (PDPF), oc. mod. *ourmeja* «organiser, installer, fixer un navire avec des ancras, affourcher», refl. «s'ancre, s'amarrer», subst. *ourmeig* «travail et moyens employés pour amarrer un bâtiment» (TdF); it. *ormeggiare* «dar fondo a un'àncora» [1343], *ormeggio* «cavo per ormeggiare» [en Machiavelli, c. 1510]. Crida l'atenció el gran arrelament i extens descabdellament del mot en terres catalanes.⁷

El gr. *ὀρμηξέειν* és constant des d'Homer i copiós en grec clàssic. Els mots romànics esmentats formen part d'un conjunt important de mots nàutics mediterranis, heretats del grec. Porten documentació bizantina i alguna de llatí medieval els professors H. i R. Kahane, sostenint que el mot deu haver-se transmès al romànic per via sud-italiana (*RomPhil. Calif.* xxx.2, 1981, 354, i xxvii.3, 1974, 361; vegeu-hi la bibliografia que donen; per a les formes italianes, veg. Deanović, *ARom.* xxi, 275).

DERIV.: *Ormeig* (veg. supra). *Desormejar*, ant. 'fer cessar d'estar (la nau) ancorada, llevar les àncores': exemples en el *Consolat* (cap. 175, p. 79a, citat amunt); a més: «--- après que aquella nau o leny se comença *desormeiar* per anar en son viatge» (ib., p. 202b), «Item que tot mariner o ballestrer se dega recollir aquell dia qu-el patró li haurà dit si la nau o leny se *desormeiarà* --- E si algun mariner --- trobat serà en terra, com la nau o leny haia feta vela, que dega pagar per pena vint sous» (p. 203a). En sentit figurat en traducció de Gerson, 1491: «los qui volen la fexuga nau de la carn *desormejar* de les conversacions mundanes» (*DAG.*); Lab. 1839 el dona encara com a 'llevar els ormeigs'; admès pel *DFA.* com a 'desguarnir del seu ormeig', 'llevar els ormeigs, desaparèllar', mot literari. *Desormeig* 'acció de desormejar' [Labèrnia 1839; *DFA.*].

¹ No hi ha etimologia assignada a aquesta família de mots romànics en el *RÉW*; l'hellenisme en qüestió fou indicat per Spitzer, *Catal. Etymol.*, 1918, p. 31, i independentment per JCoromines en el seu estudi sobre els mots catalans d'origen grec, 1936 (veg. ara en *EntreDL* III, 204.5). — ² *Obras de Pero Martínez*, ed. Riquer (Bna. 1964), 40.29. — ³ S'ha usat a més per alguns un verb *armejar* 'promoure, muntar, armar': una forma de compromís entre *ormejar* i *armar*; hi ha hagut també un subst. *armeig* (usat per AGuimerà); veg. el que se'n diu s.v. *ARMA* (I, 391a29); cf. *armejar*, variant de l'oc. modern *ourmeja*, usual a Marsella (*TdF*). — ⁴ En *BDLC* VI, 1911, 272, hi ha una cita de Bodria, *Llibret de Recorts* («*ormejava* les pilotes») amb la nota que ho diu el poeta de la seva mare, que ella mateixa enllestia tal menjar. — ⁵ Tenim nota que Coromines l'havia sentit a Llers (Alt Emp.), 1898, amb el significat de 'aparells per fer una feina (pescar etc.);' després fou registrat per Giner i Marc a l'Escaleta, 1937; recordem que A. Grieria és autor d'un vocabulari de la terminologia dels *Ormeigs de pescar*, publicat en *Wörter und Sachen* VIII. — ⁶ Un

exemple en Camps i Mercadal, *Folk Mem.*: «Sa darrera falcada, dins sa garba; i sa darrera garba dalt s'*ormeig*» (I, p. 277). — ⁷ El sard *ormizare* «insidiare, preparar», amb la variant *arminzare* «ornare, preparar, disegnar, corregre, custodire» i amb el derivat subs. *arminzu* «strumento», s'explica com a catalanisme (JCoromines, *EntreDL* III, 205; Wagner, *VRom.* v, 136.7).

¹⁰ *Ormellada*, V. *armellada* (ARMELLA)

ORMÍ, 'sàlvia romana', pres del llatí *horminum*, i aquest del gr. *ὄρμητον* id. □ 1.ª doc.: *DFA.*; *ormini* en 1617, Agustí, *Secrets d'Agric.*

Ornadament, *ornament*, *ornamentació*, *ornamental*, *ornamentar*, *ornamentista*, V. *ornar*

ORNAR, 'adornar', pres del llatí *ornare* 'preparar, adobar', 'adornar'. □ 1.ª doc.: Lllull.

D'aquest autor es troben exemples en el *Libre de Contempl.* («--- jo --- som vengut --- *ornat* de nobles vestirs ---»), 91, 28, i en *Blanq.*, *NCl.* I, 211.25, i la variant *aornar* en p. 157.15, i a més en *Contempl.*, 104, 4. *AlcM* cita altres exemples de Genebreda, Fr. Egidi Romà (1498), FAllegre, i *DAG.* de *Tirant*, i la frase «*ornat* de virtuts» de JEsteve. Actualment és d'ús més limitat i de to més literari (*AlcM* en duu un exemple de JRuyra) que *adornar*; en canvi *ornament* és més usat que *adorn*.

DERIV.: *Ornadament*. *Ornadura* ant. [un exemple en *Fiammeta*, S. xv]. *Ornament* [Llull, *Contempl.*, 354, 6; BMetge; *Spill*, 3075, 4694; Villena, *Vita Chr.*, cap. 10, I, p. 60; 1472, JEsteve «*Ornament* que porten les dones en lo cap» (*DAG.*); OPou, *ThPu.* (1575): «Qualsevol ornaments dels vaxells: hoc aplustre» (p. 71), «botons de coure per *ornament* del llibre: vmbilici cuprei» (p. 176); com a 'vestidures sagrades que usen els sacerdots' en doc. de 1430: «*Ornaments de la sacristia*» (*DAG.*); 1575, *ThPu.* «Los calaxos de tenir los *ornaments* --- la sacristia» (p. 168)]. *Ornamentació* [en autors moderns]. *Ornamental* [JRuyra]. *Ornamentar*, *ornamentista*. *Ornat* adj. [*Tirant*].

Adornar [JEsteve «les mares *adornen* les filles» (k-3-c); 1647, *DTO.* «*adornar* la Església», «*Adornar* o honrar: Orno, *adorno*»; Belv. 1805; Lab. 1839, que n'inclou els sentits figurats també; encara que mot savi és d'ús extens], pres del llatí *adornare* id. *Adorn* [com adj. significat 'bell, adornat', el va usar Franc. de la Via (*DAG.*), cf. it. *adorno* adj. id.; subst. m. en 1591 i en un text antic citat per *DAG.* (S. xvi?); en el S. xvii va córrer *adorno*, del qual *AlcM* dona un exemple de Bruniquer (c. 1610) i un altre de 1650, i així el duen *DTO.* 1647, Lacav. 1696, inclús Lab. 1839]. *Adornable* [Lab. 1888]. *Adornador* [Lab. 1839]. *Adornament* [FAllegre, *DAG.*; Lacav. 1696]. *Adornista* [Lab. 1888]. *Exornar*, *exornació*.

Subornar [fí S. XIII, *CostTort.*: «lo testimoni --- no seria *subornat* ne corromput» (ed. Oliver, p. 315); 1373 «ensenyat o *sobornat* per la part» (Alart, *InvLC*);